

tus); en d'altres es perdé (cf. *quarema* per *quaresma*) donant *traga*, en d'altres va passar a *r* (d'on *trarga* i, per dissimilació, *targa*), com en PRAEPOSITUS > *prebosde* > *preborde* > *peborde* (generalment escrit *pa-borde*).

Com que *targues* en Desclot sembla ser una altra cosa,¹ la dada més antiga és la de *traiga* en un inv. de Vic de 1413: «it. un joy [lleg. *jou*] ab sa *traygue* e axenguer, e dos morrals de gerb» (DAG., s. v. *joy*). Després: «tres jous gornits de llurs *trargues* e sojous e d'les guyllades» a. 1461 a la Pobla de Lillet (Serra Vilaró, *Pinós i Matap.* III, 174). La forma reduïda a *targa* té gran extensió per tot l'alt Segre i fins al Capcir i Camprodon (DAG.): ultra Arcavell tinc anotat *les targes* a la vall de Lavansa (1964), *tárga* a Font-rabiosa (1960), i a Sallagosa m'ensenyaren unes *tárges* per on passa el timó en el jou, amb una anella que la hi aguanta, que en deien *al suzóu* (1959); igual a Andorra (car *tárrega*, reportat per Krüger, és un simple malentès per ultracorrecció del nom de Tàrrega).

La forma *traiga*, en canvi, sí que és una variant molt estesa i coneguda: «arreplegant les aigües que vessen del Castell cap a l'Església, un canó obert a la roca viva, que l'envolta en forma de *traiga*» escriu l'arqueòleg castellonenc J. Puig (BSCC XIV, 129). Pels corresponsals de l'I. E. C., tenim notícia que és la forma usada localment no sols al Lluçanès i a Banyoles, sinó també, d'una banda, a Benassal i per l'altra a Sarroca de Bellera i Roda de Ribagorça (BDC XI, 82; XIX, 213) i en fi a Menorca (DAG.); a Berga (malentès amb *tralla*, *AlcM*). D'altra banda la forma mallorquina avui és la reduïda *traga*, a Pollença (BDC V, 59), Artà, Inca (*AlcM*) i en particular a Manacor: veg-ne descripcions i gravats a BDC XII, 84, i a l'article *traiga* (*AlcM*).

A la ratlla d'Aragó, com en aragonès, ha quedat la forma *trasca* sense sonorització, segons és conforme a la tendència fonètica aragonesa a conservar les sordes inalterades. Així ho tenim ja a l'alt Isàvena («la *tráska* dels bous» Calbera, 1957) i a Benasc (BDC VI, 35, amb aplicació secundària, comparació de forma: «*trasca*: torta con un agujero en su parte media», Ferraz, 103); no dubtem que també a Lluçena, on s'usa *trasca*, és aquest el significat que té i no pas 'tiràs' (malentès d'*AlcM*).

Així, en efecte, segueix tot al llarg de l'alt Aragó: «*tráska*: corretja, del jou; *traskón*, de fusta, per subjectar l'arada» (Casacuberta, BDC XXIV, 182); Kuhn el recull en set localitats de les riberes de l'Ara i alt Gàllego i Serra de Guara (des de Fiscal a Panticosa i Loarre), i el derivat *traskál* en deu localitats de Fiscal, i vall de Tena fins a Ansó i serra de Guara: l'un d'ells designa la traiga i l'altre l'eixanguer (és de témer que en part es confongui, quan inverteïx els termes en alguns pobles), ZRPb. LV, 586; RLiR XI, 190, si bé sembla que Bergmann també entengui *trascal* com 'traiga' en el Roncal (*Grenzgebiet Ar-Nav.*, 59). Altrament TRASCA s'hauria estès fins a la Rioja segons el DAut. (veg. la definició en el DCEC/DECH).

Una forma una mica més alterada vaig recollir jo a Vall Ferrera, *treléga* 'anella per unir l'arada al jou'

(1932); aquí es partí de la forma amb accent avançat *trasega* de l'Urgellet, que en llengua d'oc passà ulteriorment a *treséga* (segons la general oscil·lació *tras/tres-* de TRANS-), d'on *trerega propagant-se la vibrant, i llavors dissim. *trelega* > *trellega*.

Mot antic i molt estès en occità. En terres d'Occ ja hi ha un cas de *trazega* en un text medieval, la *Costuma* de Pujols, a l'Agenès (on no es permet tallar en les deveses més que «*trazegua* o mejana, o bastó per portar en sa mà», sembla S. xv, cf. la «mediana» d'Escrig; PSW VIII, 457a); avui *tresego* «anneau de branches tordues qui sert à relier le timon au joug» (TdF); s'usa *treségo* a l'Armanhac, i a les Landes,² a l'Archieja (Fahrholz, *W. u. Wirt. Ar.*, 77), l'Alta Garona i el Tarn-et-Garonne (H. Meyer, VKR VI, 91) el mapa «anneau du joug» de l'*Atlas Ling. Gc.* ens el mostra amplament en aqueix domini (II, 384); i *treségo* a Bearn (Palay).³

En fi, ja a Itàlia, Monferrato *trasja* és el mateix; i, amb sentit secundari, Val Anzasca *traška* «palo di vite» (ARom. XIII, 186). També es troba una avançada llunyana en el NO. hispànic: Bierzo *trasga* «pieza semicircular de hierro, unida por los extremos a una pieza del mismo metal o de madera, o argolla que se coloca en el centro del yugo de los bueyes, y sirve para tirar del arado» (GaRey); el port. trasm. *trasga* té semblant sentit, i així mateix «quando se passam os rios á corda, a *trasca*, correndo ao longo da maroma, serve de trasportar os individuos de uma para outra margem» (RLus. V, 107).

Vaig estudiar ja tot això en el BDC XXIII, 314-5, i a TRASCA del DCEC/DECH. Vaig ser jo que allà vaig trobar i demostrar l'etimologia (hi deixo algun detall i discussió ja superflus). Totes les formes romàniques provenen d'una base *TRANSICA, que fàcilment s'explica com a derivat de TRANSICERE (variant ja clàssica de TRANSICERE i TRAJICERE) 'fer passat una cosa a través d'una altra'.

Ara bé l'ús d'aquest verb, en aquest sentit, i parlant de corretges, el tenim ja en el clàssic màxim, i màxim coneixedor de la terminologia agrícola de la Itàlia antiga: Virgili ens parla d'un home o animal *trajectus lora* (*Eneida* II, 273) en el sentit (com explica i dilucida gramaticalment Juret, *Syst. de la Synt. Latine*, II, §, p. 27) de «ayant des courroies passées à travers les pieds»: es tracta de l'ús medio-passiu de què són susceptibles els participis en l'estil clàssic (de nou Horaci, *Sat.* I, § 6, 74): en passat això hauria estat, doncs, *transjecit sibi lora* 's'havia passat les corretges a través dels peus'. De la mateixa manera es podia dir *anulus quo temo transicitur* 'l'anella per on es fa passar el timó', que és ni més ni menys la descripció d'una traiga.

Més descabdellat: una altra derivació de TRANSICERE va servir així mateix per designar la traiga, i estris quasi iguals, en altres valls pallareses, occitanes i asturianes: TRAJECTÒRIA, contret en *TRACTÒRIA, ha donat la *tretjèra*, nom precisament de la traiga a Farrera de Pallars, *tretjèra* a Estaon de Cardós (1933-34) (on *-era* < *-uera* és el resultat fonètic normal de -ORIA